

ЗАСНОВАНА 21 КВІТНЯ 1927 РОКУ

ВИХОДИТЬ ЩОТИЖНЯ

Київський Політехнік

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Безкоштовно

10 лютого 2011 року

№5 (2939)

МЕМОРАНДУМ про взаєморозуміння

Ю.І.Якименко і Т. Риосу

31 січня – 1 лютого 2011 р. НТУУ «КПІ» відвідала делегація компанії «Міцуї енд Ко., Лтд.» (Японія) на чолі з генеральним менеджером відділу охорони навколошнього середовища паном Т. Риосу.

Метою візиту було обговорення питання втілення проекту з енергозбереження на території НТУУ «КПІ» в рамках Програми зелених інвестицій, який передбачає впровадження передових японських технологій, обладнання і систем виробництва

компаній «Панасонік», «Саніо» та «Дайкін».

Переговори закінчилися підписанням Меморандуму про взаєморозуміння між НТУУ «КПІ» та «Міцуї енд Ко., Лтд.». З боку НТУУ «КПІ» Меморандум підписав перший проректор проф. Ю.І.Якименко, а з боку компанії «Міцуї енд Ко., Лтд.» – генеральний менеджер пан Т.Риосу.

Згідно з цим Меморандумом обидві сторони домовились про те, що НТУУ «КПІ» додатково зусиль до розробки та фінансування Техніко-економічного обґрунтування (проектно-кошторисної документації) та отримання позитивного висновку державної експертизи, а компанія «Міцуї» буде намагатися узгодити діяльність з японськими постачальниками, включаючи «Панасонік», «Саніо» та «Дайкін», задля реалізації проекту.

За інф. ДМС

За найкращими знаннями – в «ІНТЕЛЕКТ»

С.В.Романовський

Щороку батьки стикаються з проблемою, куди дитині йти читися. Сьогодні в Києві є багато ліцеїв і гімназій, але більшість навчальних закладів, турбуючись про «товарин вигляд», забувають про найголовніше: якість освіти. На жаль, «на око» це визначити не можна. Найоб'єктивніший показник – зовнішнє незалежне оцінювання.

За результатами 2008 – 2010 років ліцей «Інтелект» потрапив до десятки найкращих навчальних закладів м. Києва. Ви запитаете: «Як це вдалося?», адже скільки труднощів було, наприклад, з англійською мовою в цьому році при зовнішньому незалежному оцінюванні.

Відповіді на ці та інші питання дає директор ліцею «Інтелект» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» докторант, кандидат фізико-математичних наук, заслужений працівник освіти України Сергій Васильович Романовський:

– Сергію Васильовичу, як Вам вдалося досягти таких результатів?

– Перш за все, ліцей має свій індивідуальний навчальний план, за яким передбачена інша кількість годин з профільних дисциплін. Це стало можливим завдяки тому, що ліцей проводить навчання за 16 навчальними авторськими програмами, 13 із них – з англомовного циклу.

Це і зрозуміло, адже одна з головних проблем Болонського процесу – мобільність студентів, яка передбачає глибокі знання з англійської мови. Головний висновок, який потрібно засвоїти: іноземні мови треба чити в середній школі, бо в університеті на це немає часу. От тому в ліцей цьому питанню приділяється велика увага. За останні три роки наші ліцеїсти вибороли 4 прізових місця на Всеукраїнській олімпіаді з англійської мови. Велика заслуга в цьому заслуженого вчителя України Наталії Миколаївні Гордеєвої.

– З якою метою було створено ліцей?

– З метою виправдання ситуації, пов’язаної з низьким рівнем підготовки абітурієнтів і значним відсотком відрахування студентів на молодших курсах КПІ, у 1989 році на базі «Київського політехнічного інституту» було створено інженерно-фізичні класи з поглибленим вивченням англійської мови.

У 1993 році, за наказом Міністерства освіти і науки України, було розпочато педагогічний експеримент: «9 клас школи – 6 курс університету» на базі КПІ та ліцею «Інтелект». Під час виконання педагогічного експерименту ми проаналізували системи навчання країн, де працювали викладачі ліцею. Це такі країни, як Росія, Англія, Німеччина, Голландія, Швеція, Франція, Фінляндія, Польща, Китай.

– Хто же є засновником ліцею?

– Я та мій однодумець і соратник, дружина, заслужений учитель України Наталя Миколаївна Гордеєва.

– У 2010 році був 20-й випуск ліцею «Інтелект». Є вже чим пишатися?

– Ми маємо 100% вступ усіх випускників на бюджетні місця провідних університетів України й світу. Понад 90% – студенти КПІ.

57 випускників ліцею стали переможцями міжнародних і національних конкурсів і отримали гранти на безкоштовне навчання в університетах США, Великої Британії, Канади, Франції, Бельгії, Австрії, Італії, Норвегії, Ірландії, Індії та Росії. Серед випускників ліцею є почесні громадяни Сполучених Штатів Америки, лауреати національних конкурсів США, стипендіати Президентів України та США. Біографії таких випускників надруковані в щорічному виданні Конгресу США.

52 випускники ліцею отримали дипломи магістрів з відзнакою.

Закінчення на 2-й стор.

Intel-Техно Україна – 2011

Підтримка молоді є запорукою майбутнього нашої держави в новому глобалізованому та інформатизованому світі. Це усвідомлюють і політики, і наукоци, і бізнес. Тому для школярів та студентів у нашій країні проводяться численні конкурси, покликані виявляти та заохочувати талановитих творців.

З 28 по 31 січня 2011 р. на базі НТУУ «КПІ» відбувся очний етап Всеукраїнського конкурсу «Intel-Техно Україна». Київська політехніка гостинно зустріла талановитих школярів з Києва та з усієї України. Особливо багато зусиль до організації та проведення конкурсу доклав Фізико-технічний інститут НТУУ «КПІ» та особисто його директор д.т.н., професор О.М.Новіков.

Міжнародний конкурс науково-технічної творчості школярів Intel International Science and Engineering Fair (Intel ISEF) – одна із найбільших міжнародних ініціатив всесвітньо відомої корпорації Intel. Щороку понад 1500 учасників конкурсу – кращих молодих учнів і винахідників, що представляють близько 48 країн світу, демонструють найсучасніші наукові проекти, обмінюються ідеями і вибирають численні призи та стипендії. Створений у 1950 році, цей захід набуває з роками все більшої популярності і виходить на нові рівні.

У жовтні 2009 р. за ініціативою корпорації Intel в Україні стартував новий конкурс для учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва та України «Intel-Техно Україна» – національний етап міжнародного конкурсу науково-технічної творчості школярів Intel ISEF. Метою конкурсу є всебічна підтримка обдарованої молоді, сприяння активізації та модернізації змісту науково-дослідницької, пошукової, експериментальної та практичної діяльності учнівської молоді, впровадження інноваційно-освітніх методів і технологій. Переможці національних суперфіналів отримують право представляти свої проекти на всесвітньому етапі Intel ISEF, який відбувається у США.

Цього року в конкурсі «Інтел-Техно Україна» взяли участь 136 робіт. Були представлені проекти як індивідуальні, так і командні. Загалом усі роботи номінувались у п’яти категоріях. Серед них 17 робіт з математики, 28 – з фізики та астрономії, 42 – з комп’ютерних наук, 34 – з інженерії, 15 – з енергетики.

Урочисте відкриття конкурсу відбулося 28 січня в залі засідань Вчені ради НТУУ «КПІ». Конкурсантів вітали академік НАНУ, Герой України, директор ІМФ НАНУ В.Г.Бар’яхтар, академік НАНУ, ректор НТУУ «КПІ» М.З.Згуровський, директор Інституту обдарованої дитини АПН України В.В.Камішин, проректор НТУУ «КПІ» д.т.н., професор Г.Б.Варламов.

Того ж дня відкрилася виставка робіт учасників конкурсу, розгорнута в головному корпусі КПІ. До уваги журі та численних відівідувачів були представлені проекти наукового та пошукового характеру. Широкий спектр тем засвідчив високий рівень обізнаності юніх дослідників у сучасній науковій проблематиці. 29 січня відбулося оцінювання конкурсних робіт «Intel-Техно Україна». До складу наукового журі ввійшли провідні вчені та освітяни (3 чл.-кор. НАНУ, 14 професорів та доцентів MMI, 32 професори та доценти ФТІ, фахівці з Чернівців та Чернігова), а також молоді науковці і студенти. При визначенні переможців враховувалися не лише науковий рівень проектів, новизна та актуальність, а й презентаційні та комунікаційні навички конкурсантів: вміння ефективно спілкуватись, чітко відповідати на питання, відстоювати свою точку зору. До уваги обов’язково бралися: рівень володіння англійською мовою, самостійність, завершеність проектів та відповідність категоріям Intel ISEF.

Закінчення на 2-й стор.

Призери конкурсу

ВІТАЄМО
колектив Політехнічного ліцею НТУУ «КПІ» з нагородженням дипломом Солом’янської РДА «Кращий національний заклад 2010 року».

СЬОГОДНІ
В НОМЕРІ:
1 Intel-Техно
2 Україна – 2011

За найкращими
знаннями –
в «Інтелект»

2 Конференція
пам’яті
А.Ф.Чижевського

Науковий
семінар у MMI

На засіданні
профкому
співробітників

3 В.Григор’єв
і Ф.Терещенко:
різні долі,
спільні илях

4 Культурно-
масові заходи
в КПІ

Увага, конкурс!

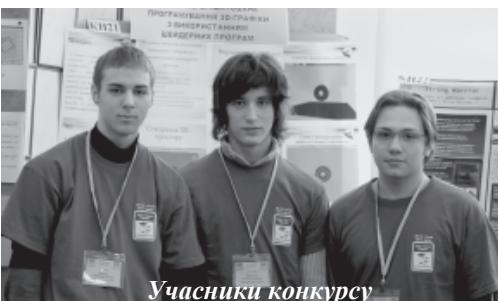
Оголошення

Intel-Техно Україна - 2011

Продовження.

Початок на 1-й стор.

Усі проекти, безумовно, були цікавими. Це ускладнювало роботу журі. Перевага віддавалась конкретним, науково обґрунтovanим, чітко викладеним та творчо виконаним проектам. Серед них робота, присвячена підвищенню ефективності побутового газового пальника шляхом використання насадок (В.П. Кулік, НВК "Балтська загальноосвітня школа №3-колегіум"), дослідження засобів емуляції смичка в електротігти (Т.О. Макаров, НВК "Школа-ліцей №3" м. Сімферополя), проект мікро-

Учасники конкурсу

електростанції з низькошвидкісною гідродинамічною барабаноплатною турбіною для роботи на малих глибинах (М.А. Мулярчук, Дзвиняцька ЗОШ), пристрій для керування освітлювальними приладами за допомогою радіосигналів (О.Л. Древаль, ліцей №142 м. Києва), розробка і дослідження щільнісного методу захисту від хвилі цунамі (М.С. Семенякін, О.І. Мацишин, Київський природничо-науковий ліцей №145), спосіб пе-

реміщення нафтопродуктів з ємності затонулого судна (А.О. Матеуш, І.В. Зінченко, Київський природничо-науковий ліцей №145), теоретичні та практичні аспекти використання чисел Фібоначі (О.О. Мельник, Сумська СШ №10), застосування методу розбиття чисел в задачах прикладної математики (В.О. Франчук, гімназія №178 м. Києва).

30 січня організатори конкурсу надали можливість учням кіївських шкіл та всім бажаючим відвідати виставку робіт конкурсантів. Це, безумовно, сприятиме формуванню у школярів потягу до знань, даст зможу залучити до науково-пошукової роботи нову хвилю небайдужої, вмотивованої, творчо наплаштованої молоді.

Нагородження переможців та закриття конкурсу відбулося 31 січня. Автори найперспективніших розробок отримали дипломи та цінні подарунки, але головна нагорода полягає в тому, що переможці суперфіналу національного туру О.Древаль, М.Семенякін, О.Мацишин та Т.Макаров представлятимуть Україну 8-13 травня у м. Лос-Анджелес (Каліфорнія, США), де роботи фіналістів будуть оцінювати вчені зі світовим ім'ям, серед яких і лауреати Нобелівської премії. Побажаємо успіху нашим юним дослідникам!

Любов Ревуцька,
член журі, студентка ФТІ
Фото Олександра Захарова

За найкращими знаннями – в «ІНТЕЛЕКТ»

Продовження.

Початок на 1-й стор.

Ми маємо найкращі результати ЗНО з англійської мови в Україні. Приємно відзначити, що з математики, за результатами ЗНО, посідаємо четверте місце в Києві.

У 2003 році ліцей «Інтелект» отримав диплом «Кращий загальноосвітній заклад м. Києва».

– Ви б не могли поділитися своїм «рецептом» успіху?

– Звісно, першою складовою є виважений відбір педагогічних кадрів, які працюють у ліцеї, а також створення педагогічної школи, в рамках якої всі члени педагогічного колективу мають можливість підвищувати свій професійний рівень. Педагогічний колектив нашевеликий (30 викладачів), але у штаті ліцею працюють 2 доценти, 3 кандидати фізико-математичних наук, 1 кандидат біологічних наук, 1 засłużений учитель України, 12 методистів, 10 старших учителів. Переважна більшість викладачів ліцею мають досвід роботи у вищій школі. Заступник директора з наукової роботи – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри диференціальних рівнянь КПІ Олександр Анатолійович Миронець. Майже всі викладачі мають вищу категорію.

Друга складова – професійно організований навчальний процес, в основі якого – сучасне викладання гуманітарних предметів, високий рівень викладання предметів фізико-математичного профілю і найдосконаліший англомовний цикл.

Потужний англомовний цикл предметів, розроблений заступником директора з англійської мови, заслуженим учителем України Н. Гордеєвою, 12 предметів (англійська і американська літератури, граматика англійської мови, лексика, історія Великобританії та США, країнознавство: США, Великобританія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Україна, 5 світових релігій: християнство, іслам, буддизм, індуїзм, іудаїзм, ділові англійська мова) в ліцеї викладаються англійською мовою.

Новизною є те, що предмети фізико-математичного та англомовного циклів викладаються за авторськими підручниками та навчальними посібниками викладачів ліцею.

Родзинкою є викладання фізики англійською мовою за авторською програмою та підручником С. Романовського.

Третя складова – це постійне вдосконалення матеріально-технічної бази ліцею, впровадження в навчальний процес сучасних технологій, мультимедійних технічних засобів.

– Над чим ви працюєте зараз?

– З 2001 року викладачі ліцею працюють над навчально-педагогічним експериментом: «Ідей «Інтелект» – магістратура Національного технічного університету України «КПІ».

Для нас це не тільки успішний захист магістерської дисертації нашими випускниками під науковим керівництвом викладачів ліцею, але й вдале працевлаштування наших випускників.

У 2009 році було створено комплекс «НТУУ «КПІ» – університет Індіанаполіса (США) – ліцей «Інтелект», що дає можливість випускникам отримати 2 дипломи провідних вищих навчальних закладів.

– Що необхідно для того, щоб оптиміза вступила до ліцею?

– Для цього потрібно пройти вступне тестування з таких предметів: – лінгвістичний профіль: українська мова (диктант), англійська мова (співбесіда), – фізико-математичний профіль: фізика та математика (комп’ютерне тестування) та англійська мова (співбесіда).

Ми проводимо тестування починаючи з квітня.

– А де можна докладніше ознайомитися з інформацією про ліцей «Інтелект»?

– На нашому сайті <http://licey-intellect.kiev.ua> та за адресою: вул. Вірменська, 7 (ст. метро «Вирилиця») або за тел. 044-560-81-31.

– Хочу подякувати Вам за цікаву розповідь, побажати успіхів у вдосколенні ефективних засобів навчання, які дозволяють більшість передавати новому поколінню такі знання, які формують сучасний високий інтелект. То, Сергію Васильовичу, чи можемо сказати, що «Інтелект» формує інтелект?

– Думаю, що можемо. Наші випускники розуміють, чому цікаво займатися наукою, відчувають, якою дорогою ціною дістаються перемоги і якими важкими бувають дороги, що до них ведуть. Але незважаючи на труднощі, діти розуміють, що знання, здобуті в ліцеї, – це дійсно скарб.

Спілкувався доц. О.А. Миронець

Конференція пам'яті А.Ф.Чижського

8-9 грудня 2010 р. на ІФФ відбулася науково-педагогічна конференція «Теплотехнологічні процеси в металургії», присвячена 100-річчю з дня народження видатного науковця, педагога і вихователя, декана металургійного (1959-1962 рр.) та механіко-технологічного (1962-1972 рр.) факультетів КПІ професора Анатолія Федотовича Чижского.

З доповідю про науково-педагогічну діяльність А.Ф.Чижського виступив чл.-кор. НАНУ, д.т.н., професор Д.Ф.Чернега. Спогадами про діяльність А.Ф.Чижського поділись академік НАН України С.О.Фірстов, чл.-кор. НАНУ Г.П.Борисов, колишній директор Мінського моторного заводу Ж.С.Залюбовський, колишні студенти, а нині співробітники Фізико-технологічного інституту металів і сплавів НАНУ та ІФФ. А.Ф.Чижський засів ініціативу створення КПІ в 1931 р. Працював у ДІПРОМаші. За його проектами і під його керівництвом на ряді машинобудівних заводів були збудовані нагрівальні сушильні печі. З 1933 р. розпочалася його наукова і викладацька діяльність у КПІ, перервана війною. Серед багатьох інших співробітників інституту Анатолій Федотович став захист Батьківщини – пройшов війну з першого до останнього її дня. Він учасник оборони міст Києва і Сталінграда, ко-

мандир артилерійської батареї, нагороджений багатьма орденами і медалями. Це був командир, який особистим прикладом надихав бійців на виконання бойових завдань.

Відразу ж після закінчення війни Анатолій Федотович повертається до роботи в КПІ, де в 1944 р. було організовано металургійний факультет. Для нього повоєнний час характерний піднесеним творчим настроєм.

Його змістовні лекції, які читалися для всіх спеціальностей механіко-технологічного факультету та для спеціальності «Обробка металів тиском» машинобудівного факультету, завжди викликали інтерес у студентів. Під керівництвом видатного металурга академіка АН УРСР М.М.Доброхотова виконав кандидатську дисертацію. А.Ф.Чижським були проведені оригінальні теоретичні та експериментальні дослідження з виявленням механізмів і умов виникнення тріщин при сушінні керамічних виробів, встановлено критерії тріщинуутворення при сушінні виробів і звязок між максимально допустимою швидкістю сушки і товщиною виробів. Учений розробив експрес-метод

визначення чутливості глини до сушіння, у сотні разів швидший за відомі на той час методи, що дуже важливо в умовах промислового виробництва.

Науковий інтерес А.Ф.Чижського охоплює не тільки дослідження процесів сушіння сипучих матеріалів та пластичних виробів з них, а також розробки проектів сушильних установок, використання високочастотного нагріву, розробку теорії та практики беозкисного нагріву. Він був головою підсекції «Будівельні матеріали» Всесоюзної наукової ради при Раді Міністрів СРСР, членом секції теплових процесів у високотемпературних апаратів і конструкціях Ради теплофізики АН СРСР. Ним опубліковано 2 підручники, 2 монографії, більше 30 наукових статей, отримано 3 авторські свідоцтва на винаходи.

Анатолій Федотович – видатний педагог, у якого було чого навчитися викладачам і студентам ІФФ; інтелігент вищого гатунку, який поєднував у собі скромність і благородство з невтомною працею. Пам'ять про нього живе у серцях його послідовників.

Д.Ф.Чернега, М.І.Прилуцький

А.Ф.Чижський

мутація) в сполученні з геометричними операторами перетворення у вигляді умовних «хромосом». Серед нових компоновок були представлені піраміdalні, клиноподібні, типу «павук», «ринг», «зірка», «стільник» та інші.

На завершення доповідач звернув увагу на те, що запропонована концепція із застосуванням механізмів паралельної структури може бути використана при створенні не тільки металообробних верстатів, а й для іншого технологічного обладнання: роботів і робототехнічних систем; текстильних, поліграфічних, лазерних, контрольно-вимірювальних і зварювальних машин; сільськогосподарської та медичної техніки, для індустрії розваг.

Після доповіді була жвава і дуже критична дискусія, в якій взяли участь професори В.С.Коваленко, Ю.В.Петраков, В.А.Пасічник, В.Б.Струтинський та інші.

Семінар закінчився демонстрацією роботи керованого комп’ютером настільного фрезерного верстата з ЧПУ професором О.Ф.Луговським та аспірантом О.О.Степаненком. У присутності всієї аудиторії на верстаті була виفرезерувана емблема «75 років кафедрі КВМ».

В.Миколаєнко

Для інноваційного прориву у верстатобудуванні

стем; 3) агрегатно-модульний принцип проєктування і виготовлення; 4) використання перспективних інформаційних технологій та інтелектуальних комп’ютерних систем.

На конкретних прикладах нових компоновок токарних, свердлильно-

Проф. Ю.М.Кузнецов, заст. директора ММІ
проф. О.Ф.Луговський та аспірант
О.О.Степаненко біля настільного
фрезерного верстата з ЧПУ

фрезерних та інших верстатів з числовим програмним управлінням, захищеними патентами України на винаходи та корисні моделі, доповідач довів ефективність використання п’яти генетичних операторів синтезу (реплікація, схрещування, інверсія, кросинговер,

фрезерний верстата, що створений аспірантом проф. Ю.М.Кузнецова Олександром Степаненком. У присутності всієї аудиторії на верстаті була виفرезерувана емблема «75 років кафедрі КВМ».

Про зміни в под

ВОЛОДИМИР ГРИГОР'ЄВ І ФЕДІР ТЕРЕЩЕНКО

Різні долі, спільний шлях

Імена київських авіаконструкторів Володимира Григор'єва та Федора Терещенка оточені якимось ореолом таємниці. Як правило, їх згадують, називаючи прізвища видачних студентів і випускників Київського політехнічного інституту, які пов'язали своє життя з авіацією, але навіть у солідних монографіях з історії техніки досить складно знайти подробиці про їхні роботи або, тим більше, про них самих. А між тим В. Григор'єв і Ф. Терещенко були не тільки помітними фігурами серед творчій перших вітчизняних літаків, а й досить відомими у свій час організаторами серійного авіаційного виробництва на території нашої країни. Незважаючи на те, що їх походження та біографії (окрім декількох років спільноРоботи) були дуже різними, ні тому ні другому реалізувати свій потенціал інженера і технічного керівника повною мірою не вдалося, що, втім, ніяк не приміщене їхнього внеску у створення фундаменту вітчизняної авіапромисловості. Багато років їх імена з різних причин замовчувалися, і лише тепер завдяки зусиллям окремих ентузіастів вони повертаються в контекст історії вітчизняної техніки і прикладної науки. На жаль, сьогодні відновити деякі етапи життя обох ми можемо лише пунктирно – занадто багато білих плям залишилося після десятиліть мовчання ... Ale навіть те, що ми знаємо, дозволяє говорити про них як про досить знакові фігури початкового періоду розвитку авіації в нашій країні.

Володимир Григор'єв.
Всупереч традиціям

Життєвий шлях Володимира Григор'єва, здавалося, був визначений ще з колиски: кадетський корпус, юнкерське училище, офіцерська служба, за наполегливості і деякого везіння – військова академія і, напевно, наприкінці кар'єри – солідний чин і посада де-небудь у військовому міністерстві або Генеральному штабі. У будь-якому разі, саме таким бачили долю свого народженого 7 листопада (за ст. стилем) 1883 року першість його батько, випускник Орловського кадетського корпусу та Михайлівського артилерійського училища, учасник багатьох закордонних кампаній, кавалер кількох орденів підполковник Петро Микитович Григор'єв, і мати – дочка полковника артилерії, Марія Іполитівна (уроджена Вербжицька). Тим більше і місце народження майбутнього авіаконструктора – місто Кронштадт, військово-морський форпост столиці імперії, – повинно було налаштувати хлопчиків саме на такі мріяння і плани. Можливо, вони з'явилися б і у юного Володі Григор'єва, якби не смерть батька в 1892 році, повторний шлюб матері і переїзд сім'ї, в якій відбулося поповнення (в 1885 році у нього народився брат Борис, в 1888 – ще один брат Михайло), до Києва. І хоча вітчим, Семен Якович Нарушевич, також був військовим, вчитися Володимира в 1894 році відправили не в Київський кадетський корпус, а в Київське реальне училище.

Подібні загальноосвітні навчальні заклади, на відміну від кадетських корпусів, були відкритими і, на відміну від класичних гімназій, давали своїм учням освіту, що більш відповідала потребам реального життя. Понад це, забезпечували набуття початкових технічних знань та навичок. Володимир успішно пройшов повний курс училища і після додаткового класу, який зобов'язані були закінчувати ті реалісти, хто бажав продовжити освіту, перед ним постало питання про вибір місця подальшого навчання. Випускники реальних училищ мали право вступати до вищих технічних навчальних закладів, на математичної медичні факультети університетів і у військових училищах (насамперед, військово-інженерного профілю). Мати як дочку і дружину офіцера не мислила для сина іншої кар'єри, крім військової, але Володимир Григор'єв вирішив порушити сімейну традицію – у 1902 році він вступив на механічне відділення Київського політехнічного інституту імператора Олександра П. Це рішення стало першим кроком у самостійне життя.

Якщо для багатьох інституційних однокашників Григор'єва роки навчання були роками безтурботної молодості і пошукувівого покликання, то для нього вони стали періодом серйозних випробувань. Причина – елементарне безгрешів'я. Мати з вітчимом надали йому фінансову підтримку не могли (чи після його «свавільного» вибору місця навчання не хотіли), тому доводилося заробляти на життя освіту самому. Він і заробляв чим міг: як більшість небагатих студентів давав уроки, робив креслення для заводу «Арсенал». А ще –

продажав свої малюнки та акварелі. Образтвочим мистецтвом він захопився ще в реальному училищі і, судячи з усного, викладання малювання там було поставлено на дуже високому рівні. Неpryamim підтвердженням цьому, до речі, є той факт, що зі стін цього навчального закладу вийшли відомі київські архітектори Павло Альошин, Євген Срнаков, Олександр Кривошев, дуже цікавий ху-

дожник Костянтин Крижаніцький та інші. Та й у Київському політехнічному інституті до переліку обов'язкових предметів входило не тільки креслення, але й малювання, і викладали його люди у своїй справі велими обізнати, наприклад, класик українського живопису Микола Пимоненко.

Однак, незважаючи на всі зусилля, грошей Володимиру Григор'єву хронічно не вистачало, і дівчі – у 1903 і 1904 роках – його навіть відрахували з інституту за несвоєчасне внесення плати за навчання. Однак бажання вчитися було у нього настільки сильним, що він знову і знову знаходить можливості і засоби повернутися на студентську лаву, хоча й період його навчання затягнувся більше ніж на десять довгих років – до 1915 року.

При цьому, незважаючи на постійні нестакти, у 1905 році Володимир Григор'єв одружився з Євгенією Йосипівною Вишатецькою (до речі, теж дочкою військового), а в 1907 і в 1909 роках у молодої сім'ї народилися дві доньки – Ніна і Марія. Почуття обов'язку перед дружиною і дітьми змушувало Григор'єва поєднувати навчання з роботою – він навіть вступив на службу на київський завод «Арсенал». І хоча працював у відділі заводської матеріальної бухгалтерії, але про свою майбутню спеціальність інженера все-таки не забував – намагався щось винходити і конструювати. Найбільш вдалим результатом його тодішньої технічної творчості став горизонтально-шпіндельний верстат спеціального типу для свердління отворів і подовжніх пазів в колесах артилерійських гармат та інших виробах. Проект цей був схвалений технічним відділом заводу «Арсенал», і незабаром верстат було виготовлено на Тульському збройовому заводі. Проте, коли його привезли на завод, Григор'єва там уже не було – у жовтні 1910 року він знову перервав навчання в інституті і з ентузіазмом узявся за іншу роботу.

Знайомство з авіацією

Слід зауважити, що рік 1910 в Києві був означенний вибухом надзвичайного інтересу до питань розвитку повітрапланів та захопленням авіацією. Саме з Києва розпочав у квітні того року знаменитий спортсмен і авіатор Сергій Уточкін своє турне по містах Росії з демонстраційними політами на «Фармані»; тут, на Сирецькому скаковому полі, наприкінці травня підняв у небо перший апарат вітчизняної конструкції його розробник – виконувач обов'язків екстраординарного професора по кафедрі будівельного мистецтва Київського політехнічного інституту князь Олександр Кудашев; тут через півтора тижні відірвався від землі ще один літальний апарат, побудований місцевими ентуз-

астами авіації студентами-політехніками Федором Білінкіним, Ігорем Сікорським і Василем Йорданом, – аероплан «БІС-1». Наприкінці літа 1910 року теж київські студенти-політехніки брати Каєненки здійснили в Черкасах кілька політів на літаку власної розробки. Всі ці події широко висвітлювалися в київських газетах і, природно, привертали жадібну увагу не тільки охочої до сенсацій публіки, але й людей, пов'язаних з технікою.

Власне, захопленням авіацією ширилося і по всій Російській імперії. Навесні 1910 року в її столиці Петербурзі пройшов організований Імператорським Всеосвітським аероклубом (ІВАК) Перший міжнародний авіаційний тиждень, у якому взяли участь один росіянин і п'ять іноземних авіаторів, у числі яких була навіть одна жінка – красуня з Франції Емілія Рішар. Цікаво, що через певну відірванистість від світових авіаційних центрів і столиці держави, більша частина цих конструкцій були досить оригінальними і відмінними від тих, які будувалися за кордоном.

Цей захід мав такий успіх, що керівництво ІВАКу вирішило провести у вересні другий такий тиждень, але з розширенням списком учасників і змагань. І якщо перше всеросійське свято авіації пройшло просто з успіхом, то друге викликало справжній ажотаж: газети писали про сто сімдесят п'ять тисяч глядачів в спеціально спорудженню Команданському аеродрому, про десятки тисяч екіпажів навколо нього, тисячі городових, які охороняли порядок, про всеросійські рекорди, встановлені відважними авіаторами, і зростання майстерності вітчизняних пілотів. А через два тижні після його початку – про жахливу катастрофи аероплана «Фарман-IV» і трагічну загибель його пілота – капітана корпусу морських інженерів Льва Макаровича Мацивича, який став першою жертвою вітчизняної авіації. А за кілька днів вся країна ридала над романском «На смерть авіатора»: «Как яструб, как орел парил в выси так смело! / Бессстрашно рассекал он облаков туман./ За наш воздушный флот и за святое дело! / Погиб в расцвете лет отважный капитан» і читала вірш Олександра Блока «Авиатор» («Летун отпущен на свободу...»).

Авіація була буквально у всіх на устах, проте лише деякі могли розглядіти серйозні перспективи загального захоплення. Серед цих небагатьох були насамперед інженери і вчені, робота яких була пов'язана з вирішеннем конкретних технічних проблем. Загальнозванням авторитетом у народжуваній галузі став професор Московського університету та Московського вищого технічного училища, науковий керівник Кучинського аеродинамічного інституту – першої науково-дослідної установи такого профілю в Європі – Микола Єгорович Жуковський. Він зумів створити власну національну школу прикладної механіки і гідроаеродинаміки і згуртувати навколо себе найдопотливіших італановитих дослідників. Його учні працювали в багатьох вищих навчальних закладах Російської імперії, в тому числі і в Київському політехнічному інституті. Не дивно, що від самого початку існування цього навчального закладу в його стінах зародився рух за створення повітрапланового відділення, ініціатором якого був вихованець Жуковського професор Микола Артем'єв. Відкрити такий факультет не вдалося, але через кілька років у Київському політехнічному інституті, 1-ше Комерційне училище, Києво-Подільська жіноча гімназія, Троїцький народний дім Товариства грамотності, Міський музей старожитностей і мистецтва, Реальнє училище, Рубежівська колонія, Пироговська лікарня, Покровська церква на Солом'янці, церква Олександра Невського, собор Святого Миколая в Покровському монастирі і багато-багато іншого ...

Були не просто слова. На похорни родини Терещенків у Глухові – рідному місті засновника династії Артемія Яковича, були побудовані ремісничі училища, жіноча та чоловіча гімназії, будівля банку. Переїхавши до Києва, його сини звели будинок для Маріїнського дитячого притулку на розі Паньківської та Микільсько-Ботанічної вулиць (він зберігся й донині) і щорічно перераховували на його потреби значні суми, нічліжний і пологовий притулки, відігравали вирішальну роль у заснуванні «Безкоштовної лікарні для чорнобривців», щорічно робили великі грошові внески на потреби 1-ї Київської гімназії та на навчання десяти гімназистів... А ще за фінансовою участю родини Терещенків були побудовані і працювали Міське училище ім. Н.А. Терещенка, Політехнічний інститут, 1-ше Комерційне училище, Києво-Подільська жіноча гімназія, Троїцький народний дім Товариства грамотності, Міський музей старожитностей і мистецтва, Реальнє училище, Рубежівська колонія, Пироговська лікарня, Покровська церква на Солом'янці, церква Олександра Невського, собор Святого Миколая в Покровському монастирі і багато-багато іншого ...

Федір Терещенко був видано альбом його креслень і фотографій (диво-віднінка як на нинішні часи оперативність!). Потрібно сказати, що це не була точна копія прототипу: літак Терещенка мав інші розміри, трохи інакше були розміщені окремі деталі і вузли аероплана. До 25 грудня літак, побудований за типом монопланів «Блеріо-ХІ» з двигуною «Анзані» потужністю 25 к.с., був готовий. Більше того, було видано альбом його креслень і фотографій (диво-віднінка як на нинішні часи оперативність!). Потрібно сказати, що це не була точна копія прототипу: літак Терещенка мав інші розміри, трохи інакше були розміщені окремі деталі і вузли аероплана. До 25 грудня літак, побудований за типом монопланів «Блеріо-ХІ» з двигуною «Анзані» потужністю 25 к.с., був готовий. Більше того, було видано альбом його креслень і фотографій (диво-віднінка як на нинішні часи оперативність!). Потрібно сказати, що це не була точна копія прототипу: літак Терещенка мав інші розміри, трохи інакше були розміщені окремі деталі і вузли аероплана. До 25 грудня літак, побудований за типом монопланів «Блеріо-ХІ» з двигуною «Анзані» потужністю 25 к.с., був готовий. Більше того, було видано альбом його креслень і фотографій (диво-віднінка як на нинішні часи оперативність!). Потрібно сказати, що це не була точна копія прототипу: літак Терещенка мав інші розміри, трохи інакше були розміщені окремі деталі і вузли аероплана. До 25 грудня літак, побудований за типом монопланів «Блеріо-ХІ» з двигуною «Анзані» потужністю 25 к.с., був готовий. Більше того, було видано альбом його креслень і фотографій (диво-віднінка як на нинішні часи оперативність!). Потрібно сказати, що це не була точна копія прототипу: літак Терещенка мав інші розміри, трохи інакше були розміщені окремі деталі і вузли аероплана. До 25 грудня літак, побудований за типом монопланів «Блеріо-ХІ» з двигуною «Анзані» потужністю 25 к.с., був готовий. Більше того, було видано альбом його креслень і фотографій (диво-віднінка як на нинішні часи оперативність!). Потрібно сказати, що це не була точна копія прототипу: літак Терещенка мав інші розміри, трохи інакше були р

Чому людина, пройшовши чималий шлях у мистецтві, так тепло згадує дні, коли все кипіло в отому "Везувій" народної творчості й пізнання? Біо був порив до краси, радості і щастя. Великий Ейнштейн говорив: "Мені особисто відчуття найвищого щастя дають твори

КУЛЬТУРНО-МАСОВІ ЗАХОДИ В КПІ

мистецтва. У них я черпаю таке духовне блаженство, як ні в жодній іншій галузі. Без мистецтва не можна узвіти собі щастя". Задля того щоб кожний співробітник КПІ відчув хоч маленьку крихітку того щастя, і праця культурно-масової комісії профспілкового комітету співробітників нашого університету.

Уже традиційним стали відвідини Національного академічного драматичного театру ім. І.Франка, Національного академічного театру опери і балету України ім. Т.Г.Шевченка. Більш ніж 200 осіб побували на виставах: "Едіт Піаф", "Кін IV", "Грек Зорба", "Наталя Полтавка", "Буря" та ін. Величезне піднесення і захоплення глядачів викликала програма вечора, присвяченого українсько-кубинській дружбі, що відбулася в ЦКМ НТУУ "КПІ". Продовженням заходу став концерт гурту "Гренада" в ЦКМ СБУ, який відвідали 80 співробітників. Усі заходи було проведено за кошти профспілкового комітету.

На хорошому професійному рівні відбулися два концерти Національної філармонії

України, де глядачі мали змогу поринути у вир вищуканих класичних та українських народних пісень у виконанні вокально-інструментального ансамблю "Дивограй" і фольклорного ансамблю "Веселі музики".

Також політехніки мали змогу переглянути спектакль самодіяльних митців – драматичної студії ЦКМ "Капелюх", якою керує М.Воро-

мистецтвом Грузії. Проводжали артистів тепними оплесками та словами вдячності.

Хотілося б висловити подяку факультетам, які активно проводять екскурсійну роботу серед своїх членів профспілки: ФЕА (голова профбюро В.І.Чибіліс). Вони побували в Батурині, Чернігові, Львові, на страусиній фермі в с. Ясногородка. У Батурині побували співробітники ФІОТ (голова профбюро Н.Є.Куш), члени профбюро студмістечка (голова профбюро О.Ю.Шаміна). Співробітники ФММ відвідали о.Хортацию в Запорізькій обл., здійснили екскурсійний тур по Білорусі. Члени профбюро господарчої служби університету (голова профбюро Р.Д.Галицька) насолодилися красою та кристалевою чистотою Шацьких озер, побували у місті Лева. Співробітники ЦКМ (голова профбюро М.А.Стасюк) та ІФФ (голова профбюро О.І.Шайко) відвідали колоритний конкурс дерев'яних скульптур у Коростені та ознайомилися з історичними пам'ятками

Політехніки у Батурині

ненко, відвідали концерт студії вокально-го співу, учасниками якої є співробітники та студенти нашого університету. Керівник студії, лауреат міжнародних конкурсів Надія Фесенко зачарувала своїм співом та майстерністю виконання.

Передріздвяні свята співробітники університету зустріли разом із грузинським хореографічним колективом "Шавлі", що познайомив з культурою та

цього міста. Приємно згадувати про хороші справи профспілкового комітету співробітників, який усіляко намагається допомагати матеріально й організаційно у проведенні заходів, та закликати до ще більш активної роботи профбюро та профгрупи факультетів і підрозділів університету.

B.A.Руденко, голова культурно-масової комісії профкому

Історична пам'ятка Києва

За понад стодесятирічний свій вік Київський політехнічний став історичною пам'яткою міста. Створений новаторами, збудований талановитими зодчими і наповнений кращими викладачами та студентами, які стали вітчизняною технічною елітою, КПІ завжди залишався самобутнім осередком освіти і науки. Тож не дивно, що розповіді про інститут та зображення КПІ входять до численних історичних, наукових та фотовидань.

«КП» уже розповідав про матеріали дослідження київського історика Олександра Анісимова «Киев и киевляне» (2002 р.), де є розвідки і про КПІ.

А недавно побачив світ фотоальбом «Киевские достопримечательности конца XIX – начала XX вв.», у якому старі фото сусідують із сучасними, зробленими практично в тому ж ракурсі. У книзі представлено 52 об'єкти, зокрема і Київський політехнічний. Він знахо-

диться в чудовому товаристві всесвітньо відомих культових споруд – Софії Київської, Києво-Печерської лаври, Андріївської церкви та інших пам'ятних місць Києва. Тексти до фото написав О.Анісимов, автор сучасних знімків – О.Жарій.

Гортаючи сторінки, читачі матимуть насолоду порівняти знамениті київські краєвиди стolітньої давнини з нинішніми, відчути неспішний рух тодішнього міського життя. Альбом допоможе киянам і нашим гостям одночасно прогулятися містом, яке існує лише на чорно-білих світлинах, та нинішніми вулицями, скверами і парками столиці України.

Інф. «КП»

Микола Пилипович Панченко

26 січня 2011 року пішов з життя один із найстаріших професорів НТУУ "КПІ", відомий учений-економіст, заслужений працівник освіти України, доктор економічних наук, професор Микола Пилипович Панченко.

Микола Пилипович Панченко народився 1924 року в селі Олександровка Харківської області. Економічну освіту здобув у Львівському економічному інституті. Навчався в аспірантурі Київського державного університету імені Тараса Шевченка, де працював асистентом, доцентом, професором. У 1962 році захистив докторську дисертацію і впродовж 1963-1975 років завідував кафедрою в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Певний час працював на посаді заступника директора Інституту економіки Академії наук України.

З 1979 року життя Миколи Пилиповича пов'язане з Київською політехнікою, де він до 1988 року очолював кафедру політекономії. Значну увагу він приділяв якісному складу викладачів, і тому на кафедрі працювало понад 90% кандидатів і докторів наук. У центрі його наукових інтересів були економічні зако-

ни, їх дія і використання, проблеми розширеного відтворення виробництва та особисте споживання, економічна відповідальність у системі господарювання. Результати його наукових досліджень знайшли відображення у понад 300 друкованих працях, серед яких 17 монографій та посібників.

Інтенсивна наукова робота професора Панченка також була пов'язана з підготовкою наукових кадрів. Під його керівництвом із його допомогою захищено 70 кандидатських та 12 докторських дисертацій. На своїх лекціях професор Панченко щедро ділився зі студентами знаннями, багатим досвідом, заохочував їх до наукової роботи, готував молодь до майбутньої творчої діяльності.

До останніх днів М.П.Панченко працював на посаді професора кафедри міжнародної економіки факуль-

тету менеджменту та маркетингу. Багаторічна праця на ниві науки та освіти, значні здобутки Миколи Пилиповича високо оцінені на державному рівні: йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник вищої школи України», «Заслужений професор НТУУ «КПІ», нагороджено 12 орденами і медалями.

Кафедра міжнародної економіки, факультет менеджменту та маркетингу, НТУУ «КПІ», працівники вищої школи назавжди запам'ятують його як свого наставника, видатного вченого, відповідального та вимогливого викладача базових економічних дисциплін, наукового ке-

рівника, консультанта, опонента багатьох десятків кандидатських та докторських дисертацій. Професор М.П.Панченко був взірцем учених і викладача, громадянина. Світла пам'ять про Миколу Пилиповича назавжди збережеться в наших серцях.

Колеги, друзі, учні!

«Київський політехнік»

газета Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»

03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221
gazeta@kpi.ua
тел. ред. 406-85-95; ред. 454-99-29

Головний редактор
В.В.ЯНКОВИЙ

Провідний редактор
В.М.ІГНАТОВИЧ

Провідний редактор
Н.Є.ЛІБЕРТ

Дизайн та комп'ютерна верстка
І.Й.БАКУН
Л.М.КОТОВСЬКА

Комп'ютерний набір
О.В.НЕСТЕРЕНКО

Коректор
О.А.КІЛІХЕВИЧ

РЕєстраційне свідоцтво Ki-130
від 21. 11. 1995 р.

Друкарня ТОВ «АТОПОЛ-інк»,
м. Київ, бульвар Лепсе, 4

Тираж 2000

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.
Позиція редакції не завжди збігається з авторською.

ОГОЛОШЕННЯ

14 лютого 2011 р. о 18 годині

в Залі засідань Вченої Ради НТУУ "КПІ" (1-й корпус) відбудеться
вечір поезії Віталія Іващенка.
Презентація книги "Ми – українці!" (друге видання).
Вхід вільний.

УВАГА!

ОГОЛОШУЄТЬСЯ ІІ ЧАСТИНА МИСТЕЦЬКОГО КОНКУРСУ

"ТАЛАНТИ КПІ – 2011"

Приймаються фотороботи на теми:

"Моя прекрасна Україна", "Студентське життя",
"Світ навколо нас", "Роботи з комп'ютерною графікою".

Роботи подавати до 20 березня 2011 р.

За довідками звертатися: Центр культури і мистецтв НТУУ "КПІ", Картина галерея, кім. 201, тел.: 454-91-35.

• КОНКУРС • КОНКУРС •

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«Київський політехнічний інститут»

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення посад професорів кафедр (доктор наук, професор),
тимчасово зайнятих до проведення конкурсу:

- препрофграff;
- високотемпературних матеріалів та порошкової металургії;
- відновлюваних джерел енергії.

на заміщення посад доцентів (доктор наук, кандидат наук, доцент),
старших викладачів (кандидат наук), асистента, тимчасово зайнятих до проведення конкурсу, по інституту, факультетах, кафедрах:

Інститут енергозбереження та енергоменеджменту

Кафедра електропостачання

доцентів – 1

Кафедра геобудівництва та гірничих технологій

доцентів – 1

Кафедра автоматизації управління електротехнічними комплексами

асистентів – 1

Інженерно-фізичний факультет

Кафедра високотемпературних матеріалів та порошкової металургії

ст. викладачів – 1

Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра міжнародної економіки

доцентів – 1

ст. викладачів – 2

Кафедра менеджменту